

Tunnistetiedot poistettu

Käännös C-398/19 – 1

Asia C-398/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

23.5.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Kammergericht Berlin (Berliinin osavaltion ylioikeus, Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

14.5.2019

Luovuttaminen, jonka kohteena on

BY

KAMMERGERICHT

Päätös

[– –]

Asiassa, joka koskee luovuttamista, jonka kohteena on

Ukrainan ja Romanian kansalainen

BY,

joka on syntynyt 6.10.1973 Zastavnassa (Ukraina) ja jonka asuinpaikka on

[– –] Berliini, [– –]

alias

BY,

Kammergericht Berlinin neljäs rikosjaosto on 14.5.2019 päättänyt seuraavaa:

Unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan mukaisesti seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Sovelletaanko unionin tuomioistuimen asiassa Petruhhin (C-182/15) 6.9.2016 antamassa tuomiossa vahvistettuja periaatteita, [**alkup. s. 2**] jotka koskevat SEUT 18 ja 21 artiklan tulkintaa siinä tapauksessa, että kolmas valtio esittää unionin kansalaista koskevan luovuttamispyynnön, myös silloin, kun asianomainen henkilö on siirtänyt elinetsijäkeskuksen jäsenvaltioon, jolle luovuttamispyyntö on esitetty, sellaisena ajankohtana, jona hän ei vielä ollut unionin kansalainen?
2. Onko unionin tuomioistuimen asiassa Petruhhin (C-182/15) 6.9.2016 antaman tuomion perusteella kotijäsenvaltiolla, jolle on annettu tieto luovuttamispyynnöstä, velvollisuus pyytää luovuttamispyynnön esittänyttä kolmatta valtiota toimittamaan asiakirjat syytymenettelyn jatkamista koskevan päätöksen tekemiseksi?
3. Onko unionin tuomioistuimen asiassa Petruhhin (C-182/15) 6.9.2016 antaman tuomion perusteella jäsenvaltiolla, jolle kolmas valtio on esittänyt unionin kansalaista koskevan luovuttamispyynnön, velvollisuus kieltäytyä luovuttamisesta ja jatkaa syytymenettelyä itse, mikäli se on mahdollista kyseisen valtion kansallisen lainsäädännön mukaan?

Perusteet:

1 I Tosiseikat:

1. Ukrainan viranomaiset ovat toimittaneet oikeusministeriön välityksellä (rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan 5 artikla) sanotun yleissopimuksen 12 artiklan mukaiset vaatimukset täyttävän, Ukrainan syyttäväviranomaisen 15.3.2016 esittämän virallisen luovuttamispyynnön [– –] ja vaatineet asianomaisen epäillyn pidättämistä ja luovuttamista syytteen asettamista varten. Viranomaiset ovat ilmoittaneet, että Zastavnan alioikeus on 26.2.2016 antanut epäiltyä koskevan pidätysmääräyksen, jonka mukaan [**alkup. s. 3**] hänet määrätään tutkintavankeuteen käsiteltävän asian kohteena olevien tekojen perusteella. Pyyntönsä sekä sen liitteenä olevasta Zastavnan poliisin tutkintajaoston 26.2.2016 päiväystä hakemuksesta ja pidätysmääräyksestä ilmenevän teonkuvauksen mukaan kyseisen henkilön epäillänsä syyllistyneen useisiin varojen kavallusrikoksiin [ukrainalaisessa valtionyhtiössä]. Erityisesti:
- 2 a) Epäilty on 8.8.2010–1.9.2010 ottanut omaan käyttöönsä 2 044 litraa dieselpolttoainetta määrästä, joka oli varattu luonnononnettomuuden seurausten poistamiseksi tarkoitettulle laitokselle, arvoltaan 11 589 Ukrainan hryvniaa (UAH), ja, teon salaamiseksi, laatinut yhdessä muiden osallisten kanssa väärennetyjä asiakirjoja, joissa fiktiivisiä ajoneuvoja oli merkitty dieselpolttoaineen vastaanottajiksi aiottua tarkoitusta varten.
- b) Epäilty on 24.1.2011 maksanut Ukrainan eläkerahaston päätöksen mukaisen henkilökohtaisesti suoritettavan hallinnollisen seuraamuksen, jonka suuruus on 1

700 UAH, [asianomaisen yrityksen] varoista. Maksua koskeva maksumääräys annettiin 29.3.2011.

c) Tammikuussa/helmikuussa 2011 epäilty on tehnyt yksityisen matkan Saksan liittotasavaltaan mutta ilmoittanut, että kyseessä oli työmatka, jonka tarkoituksena oli tienrakennustekniikan toimitusta koskevien sopimusten tekeminen. Palattuaan hän on vaatinut väitetyt työmatkan ajalta palkkaa, johon hänellä ei tosiasiaa ollut oikeutta ja joka maksettiin hänelle 2 333,70 UAH:n suuruisena.

d) Epäilty on 1.8.2011 maksanut Ukrainan eläkerahaston päätöksen mukaisen henkilökohtaisesti suoritettavan hallinnollisen seuraamuksen, jonka suuruus on 3 400 UAH, [asianomaisen yrityksen] varoista. Maksu suoritettiin viiveellä.

- 3 2. Epäilty pidätettiin väliaikaisesti 26.7.2016 kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain (Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen, jäljempänä IRG) 19 §:n mukaan. Kuulusteluissa, jotka pidettiin tuomioistuimessa samana päivänä IRG:n 22 §:n ja 23.8.2016 IRG:n 28 §:n mukaan, [alkup. s. 4] epäilty vastusti luovuttamista ja ilmoitti, ettei hän hyväksy yksinkertaistettua luovuttamismenettelyä (IRG 41 §), ja – jälkimmäisessä kuulustelussa – vaati lisäksi, että erityissääntöä (yleissopimuksen 14 artikla) on noudatettava.
- 4 Jaosto teki 1.8.2016 päätöksen epäillyn säilöön ottamiseksi luovuttamista varten ja 29.9.2016 säilöönoton jatkamista koskevan päätöksen. Jaoston 28.11.2016 tekemällä päätöksellä epäillylle annettiin mahdollisuus välttää säilöönoton täytäntöönpanon jatkaminen 10 000 euron suuruisen vakuuden maksamista vastaan edellyttäen, että hän noudattaa ilmoittautumisvelvollisuuksia, sekä kiellettiin epäiltyä poistumasta Saksan liittotasavallasta ilman jaoston suostumusta. Epäilty vapautettiin 2.12.2016 sen jälkeen kun vakuus oli annettu.
- 5 3. Epäilty on (myös) Romanian kansalainen, mutta hänen elinotujensa keskus – siltä osin kuin nähtävissä – ei kuitenkaan koskaan ole ollut Romaniassa, vaan hän muutti Saksaan vuonna 2012 Ukrainasta, jossa hän oli siihen saakka asunut. Epäilty sai Romanian kansalaisuuden hakemuksesta (vasta) vuonna 2014 aikaisemmin Romanian kuulumassa Bukovinassa eläneen Romanian kansalaisen jälkeläisenä.
- 6 Liittyen epäillyn Romanian kansalaisuuteen Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Berliinin syyttäviviranomainen) on – viitaten unionin tuomioistuimen asiassa Petruhhin (C-182/15) 6.9.2016 antamaan tuomioon – 9.11.2016 päivätyllä kirjeellä, jonka liitteenä oli jäljennös jaoston 1.8.2016 tekemästä päätöksestä, ilmoittanut Romanian oikeusministeriölle luovuttamispyynnöstä ja tiedustellut, onko sillä aikomus jatkaa syytemenettelyä. Romanian oikeusministeriö on 22.11.2016 päivätyllä kirjeellä vastannut, että syytemenettelyn jatkamisesta voidaan päättää vain Ukrainan oikeusviranomaisten pyynnöstä. Syyttäviviranomainen on jaoston pyynnöstä 2.1.2017 päivätyllä kirjeellä tiedustellut Romanian oikeusministeriöltä [alkup. s. 5] lisäksi, voitaisiinko

Romanian rikoslakia soveltaa tekoihin, joista henkilöä epäillään, myös riippumatta siitä, esittävätkö Ukrainan oikeusviranomaiset (yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettussa merkityksessä) pyynnön syytteen jatkamisesta. Romanian oikeusministeriö on 15.3.2017 päivätyssä vastauksessaan ilmoittanut, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen edellytyksenä olevan kansallisen pidätysmääräyksen antaminen vaatii riittävää näyttöä epäillyn syyllisyydestä, ja pyytänyt Berliinin syyttäväviranomaista sen vuoksi toimittamaan asiakirjat ja jäljennökset todisteista Ukrainasta. Jaosto tulkitsee tämän kirjeen, jossa ei suoraan vastata viitekirjeessä esitettyyn kysymykseen, siten, että Romanian kansalaisen asettaminen syytteeseen ulkomailla tehdyistä teoista on Romanian lainsäädännön mukaan periaatteessa mahdollista.

7 4. Berliinin syyttäväviranomainen on pyytänyt, että epäillyn luovuttaminen Ukrainaan syytteeseen asettamista varten sallitaan Ukrainan syyttäväviranomaisen 15.3.2016 päivätyssä [– –] luovuttamispyynnössä mainittujen tekojen perusteella.

8 5. Jaosto katsoo, että luovuttaminen olisi sallittava. Jaoston käsityksen mukaan unionin tuomioistuimen asiassa Petruhhin (C-182/15) 6.9.2016 antama tuomio kuitenkin estää sitä tekemästä vastaavaa päätöstä, koska Romanian oikeusviranomaiset eivät ole vielä tehneet myönteistä tai kielteistä päätöstä syytteen nostamiseksi teoista, jotka ovat luovuttamispyynnön kohteena.

9 II Ennakkoratkaisukysymysten perustelut

1. Saksan liittotasavalta ei luovuta omia kansalaisiaan kolmansiin valtioihin. Tältä osin perustuslain (Grundgesetz) 16 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa: [alkup. s. 6]

Saksan kansalaista ei voida luovuttaa toiseen maahan. Laissa voidaan säätää poikkeuksesta, joka koskee luovuttamista Euroopan unionin jäsenvaltioon tai kansainväliselle tuomioistuimelle, mikäli oikeusvaltioperiaatteita noudatetaan.

10 Muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin ei sovelleta vastaavanlaista lakisääteistä luovuttamiskieltoa.

11 Tällainen kieltö seuraa kuitenkin – tietyin edellytyksin – unionin tuomioistuimen asiassa Petruhhin (C-182/15) 6.9.2016 antamasta tuomiosta. Siinä tulkitaan, SEUT 18 artiklan syrjäntäkieltö huomioon ottaen, SEUT 21 artiklan 1 kohdassa vahvistettua vapaan liikkuvuuden periaatetta, joka takaa jokaiselle unionin kansalaiselle oikeuden liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella.

12 Käsiteltävänä oleva tapaus poikkeaa kuitenkin unionin tuomioistuimen asiassa Petruhhin (C-182/15) 6.9.2016 antaman tuomion perustana olevista tosiseikoista siltä osin, että sinä ajankohtana, jona epäilty siirsi elinetsijänsä keskuksen Ukrainasta Saksan liittotasavaltaan, hän ei vielä ollut Romanian vaan ainoastaan Ukrainan kansalainen. Hänen oleskelunsa Saksan liittotasavallassa ei näin ollen ole perustunut SEUT 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun oikeuden käyttämiseen.

- 13 Tämän vuoksi jaosto esittää seuraavan kysymyksen:

Sovelletaanko unionin tuomioistuimen asiassa Petruhhin (C-182/15) 6.9.2016 antamassa tuomiossa vahvistettuja periaatteita, jotka koskevat SEUT 18 ja 21 artiklan tulkintaa siinä tapauksessa, että kolmas valtio esittää unionin kansalaista koskevan luovuttamispyynnön, myös silloin, kun asianomainen henkilö on siirtänyt elinetsijänsä keskuksen jäsenvaltioon, jolle luovuttamispyyntö on esitetty, sellaisena ajankohtana, jona hän ei vielä ollut unionin kansalainen? **[alkup. s. 7]**

- 14 2. Romanian oikeusviranomaiset ovat tehneet selväksi, että päätös kansallisesta pidätysmääräyksestä, jonka perusteella eurooppalainen pidätysmääräys voitaisiin antaa, edellyttää todisteita asianomaista henkilöä vastaan, jotta epäily voidaan tutkia.
- 15 Saksan viranomaisilla ei ole tällaisia todisteita, koska luovuttamispyyntöön, joka esitetään sopimukseen perustuvan oikeusavun antamisen puitteissa, ei säännönmukaisesti liitetä todisteita. Yleissopimuksen 12 artiklan 2 kohdassa määrätään tältä osin ainoastaan seuraavaa:

Pyyntöön on liitettävä:

--

b) selostus niistä rikoksista, joiden perusteella luovuttamista pyydetään. Rikosten tekoajat ja -paikat, niiden tunnusmerkistöt ja viittaukset sovellettaviin lainkohtiin on ilmoitettava mahdollisimman tarkasti; ja

--

- 16 Saksan viranomaiset eivät näin ollen voi esittää Romanian oikeusviranomaisille todisteita teoista, jotka ovat luovuttamispyynnön kohteena. Lisäksi vaikuttaa kyseenalaiselta, saataisiinko todisteita, jotka esitetään luovuttamispyynnön puitteissa, automaattisesti toimittaa toiseen valtioon vai olisiko se pikemminkin pyynnön esittäneen kolmannen valtion yksinomaisesti ja itsenäisesti päätettävä asia. Sama koskee valmiin luovuttamispyynnön, joka ei yleensä kuitenkaan ole riittävä pidätysmääräystä koskevan päätöksen tekemiseksi, toimittamista kotijäsenvaltiolle.
- 17 Pantaessa täytäntöön periaatteita, jotka unionin tuomioistuin on asiassa Petruhhin (C-182/15) 6.9.2016 antamassaan tuomiossa vahvistanut SEUT 18 ja 21 artiklan tulkinnasta, syntyy käytännön ongelma, koska jotta kotijäsenvaltio voisi tehdä päätöksen syytymenettelyn jatkamisesta, **[alkup. s. 8]** pelkkä tieto luovuttamispyynnöstä ei riitä, vaan kotijäsenvaltion on pyydettävä asiakirjat luovuttamispyynnön esittäneeltä kolmannelta valtiolta. Tämä veisi diplomaattisten kanavien käytön sekä – olosuhteista riippuen erittäin laajojen – menettelyasiakirjojen käännöstarpeen vuoksi huomattavan paljon aikaa, mikä ei vaikuta kohtuulliselta erityisesti silloin, kun epäilty on otettu säilöön luovuttamista varten.

18 Aikaa ei kuluisi vähemmän, mikäli jäsenvaltio, jolle luovuttamispyyntö on esitetty, kehottaisi pyynnön esittänyttä kolmatta valtiota lähettämään syytemenettelyn jatkamista koskevan pyynnön kotijäsenvaltiolle. Tällainen käytäntö olisi sitä paitsi todennäköisesti mahdoton jo sen vuoksi, että jäsenvaltio, jolle luovuttamispyyntö on esitetty, ei yleensä kykene arvioimaan sitä, voiko kotijäsenvaltio ylipäänsä nostaa syytteen kansallisen lainsäädäntönsä mukaan.

19 Tämän vuoksi jaosto esittää seuraavan kysymyksen:

Onko unionin tuomioistuimen asiassa Petruhhin (C-182/15) 6.9.2016 antaman tuomion perusteella kotijäsenvaltiolla, jolle on annettu tieto luovuttamispyynnöstä, velvollisuus pyytää luovuttamispyynnön esittänyttä kolmatta valtiota toimittamaan asiakirjat syytemenettelyn jatkamista koskevan päätöksen tekemiseksi?

20 3. Saksan lainsäädännön mukaan (toissijainen) toimivalta on perusteltu syytteiden nostamiseksi ulkomailla tehdyistä rikoksista, mikäli luovuttamisesta kieltäydytään. Rikoslain (Strafgesetzbuch, jäljempänä StGB) 7 § kuuluu seuraavasti:

(1) Saksan rikosoikeutta sovelletaan tekoihin, jotka on tehty ulkomailla Saksan kansalaista vastaan, jos teko on säädetty tekopaikassa rangaistavaksi tai jos tekopaikka ei ole minkään rikosoikeudellisen lainkäyttövallan alainen.

(2) Saksan rikosoikeutta sovelletaan muihin tekoihin, jotka on tehty ulkomailla, jos teko on säädetty rangaistavaksi rikoksen tekopaikassa tai jos tekopaikka ei ole minkään rikosoikeudellisen lainkäyttövallan alainen ja kun tekijä [alkup. s. 9]

1. oli tekohetkellä Saksan kansalainen tai hänestä on tullut Saksan kansalainen teon jälkeen tai

2. oli tekohetkellä ulkomaan kansalainen, joka on tavattu Saksan alueella ja jota, vaikka luovuttamista koskeva laki sallisi hänen luovuttamisensa rikoksen luonteen perusteella, ei voida luovuttaa sen vuoksi, että luovuttamispyyntöä ei ole esitetty kohtuullisessa ajassa tai siihen ei ole suostuttu taikka luovuttaminen ei ole mahdollista.

21 Näin ollen SEUT 18 artiklassa vahvistettua syrjäntäkieltoa voitaisiin tulkita myös siten, että unionin kansalaisen luovuttamisesta kolmanteen valtioon kieltäydyttäisiin sillä perusteella, että se olisi unionin oikeudessa kiellettyä syrjäntää suhteessa Saksan kansalaisiin, jolloin Saksan syyttäjäviranomaiset päättäisivät syytemenettelyn jatkamisesta.

22 Jaosto katsoo kuitenkin, että tällainen menettelytapa olisi merkittävä uhka syytemenettelyn tehokkuudelle. Koska StGB:n 7 §:n 2 momentin 2 kohdassa on säädetty mahdollisuudesta nostaa syyte itse ja koska tämän perusteella unionin

kansalaisen luovutus Saksasta kolmanteen valtioon on lähtökohtaisesti kielletty, myöskään pidätysmääräystä asianomaisen henkilön säilöön ottamiseksi ei voitaisi antaa. IRG:n 15 §:ssä nimittäin säädetään seuraavaa:

(1) Luovuttamispyynnön vastaanottamisen jälkeen voidaan määrätä epäillyn tai syytetyn henkilön ottamisesta säilöön luovuttamista varten, jos –

–

(2) 1 momenttia ei sovelleta, jos luovuttaminen vaikuttaa ensi silmäyksellä lainvastaiselta.

23 Menettelyn tässä vaiheessa ei toisaalta voida myöskään antaa kansallista (saksalaista) pidätysmääräystä, koska se edellyttää vahvaa epäilyä syyllisyydestä (rikosprosessilain [Strafprozessordnung] 112 §:n 1 momentin ensimmäinen virke), jonka olemassaolo voidaan todeta vain epäilyä vastaan esitettävän näytön perusteella. Näytön hankkimiseksi Saksan viranomaisten pitäisi ehdottaa luovuttamispyynnön esittäneelle kolmannelle valtiolle jatkavansa syytemenettelyä tai saada kolmas valtio esittämään vastaavan pyynnön. On **[alkup. s. 10]** pelättävissä, että epäilty käyttää tähän vaadittavan ajan, jonka kuluessa menettelyn turvaavat toimenpiteet eivät olisi mahdollisia, uuteen pakenemiseen ja välttyy näin jälleen syytteeltä.

24 Tämän vuoksi jaosto esittää seuraavan kysymyksen:

Onko unionin tuomioistuimen asiassa Petruhhin (C-182/15) 6.9.2016 antaman tuomion perusteella jäsenvaltiolla, jolle kolmas valtio on esittänyt unionin kansalaista koskevan luovuttamispyynnön, velvollisuus kieltäytyä luovuttamisesta ja jatkaa syytemenettelyä itse, mikäli se on mahdollista kyseisen valtion kansallisen lainsäädännön mukaan?

[– –]